

ΕΛΑΙΟΚΟΜΙΑ

Πέτρος Ρούσσος
Αναπλ. Καθηγητής
Εργ. Δενδροκομίας

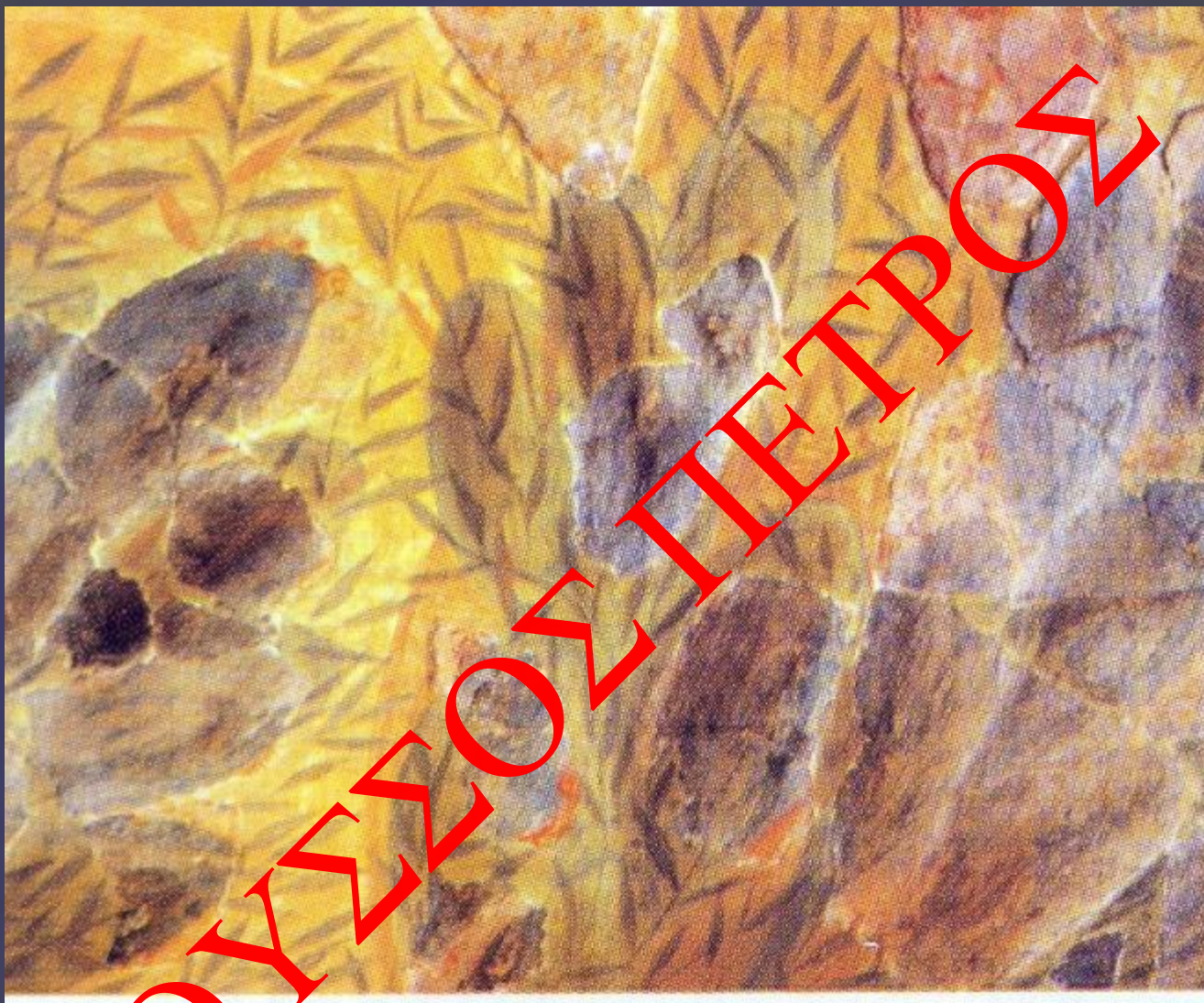
Μέρος των
διαφανειών αυτών
αποτελούν
διδασκτικό υλικό του
Καθηγητή κ. Στ.
Βέμμου και της
συναδέλφου Δρ.
Νικολέτας-Κλειούς
Δεναξά που
ευγενικά μου
παραχωρήθηκε

Ιστορική και πολιτιστική αξία της ελιάς

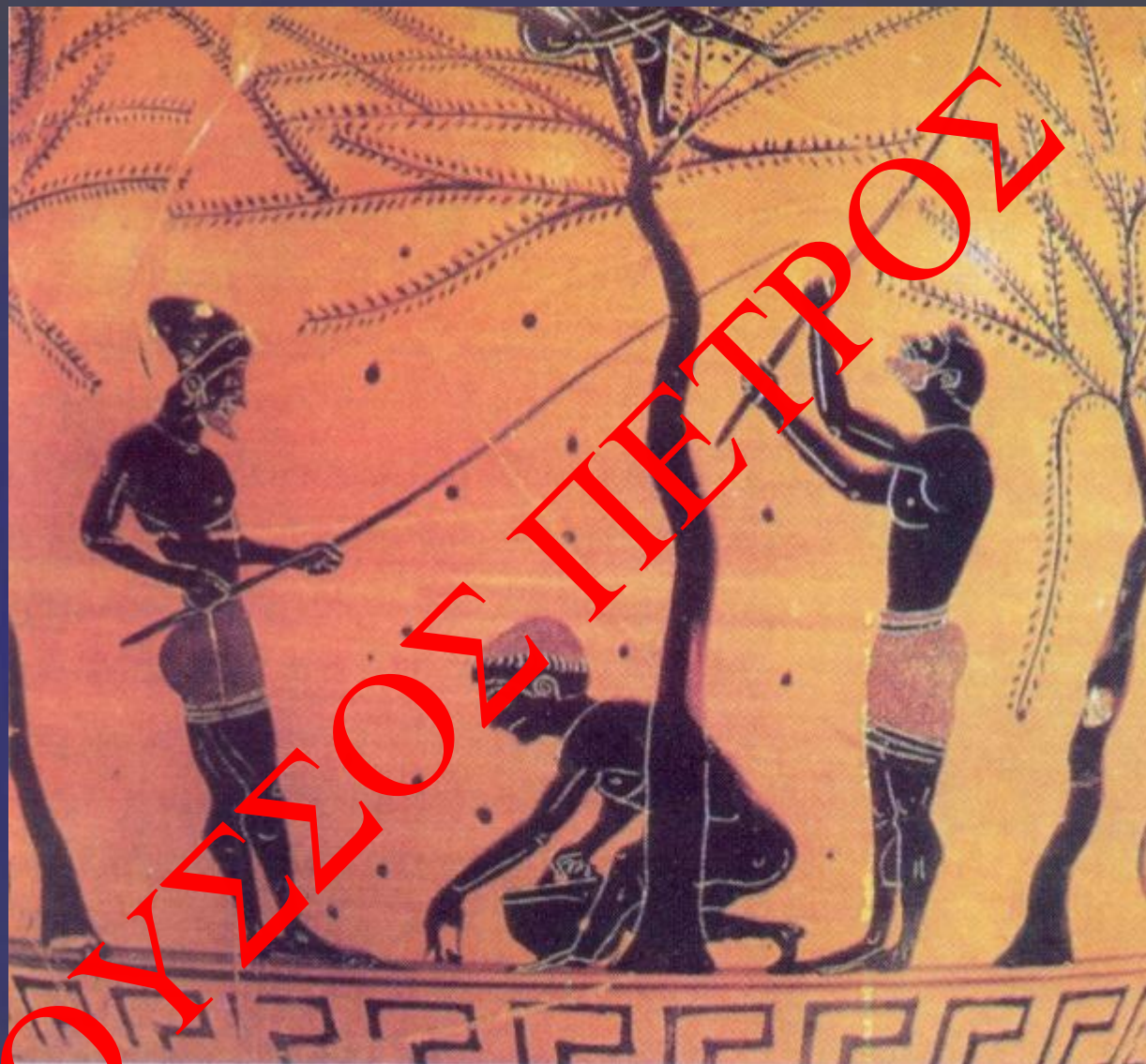
- ❖ Η ιστορία της ελιάς ξεκινά από τα πολύ παλιά χρόνια
- ❖ Η διαχρονική αξία της ελιάς ειδικά για μας τους Έλληνες οφείλεται στο ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ίδια τη ζωή μας.
- ❖ Η ελιά υπάρχει μαζί με το λάδι παντού στη ζωή των Ελλήνων: Στη διατροφή, στον αθλητισμό, στο φωτισμό, στη θέρμανση, κ.ά.
- **Οδυσσέας Ελύτης:** «Αν υπεσυνθέσεις την Ελλάδα, στο τέλος θα δεις να σου απομένουν μια ελιά, ένα αμπέλι κι ένα καράβι. Που σημαίνει: με άλλα τόσα την ξαναφτιάχνεις.»

Ιστορική και πολιτιστική αξία της ελιάς

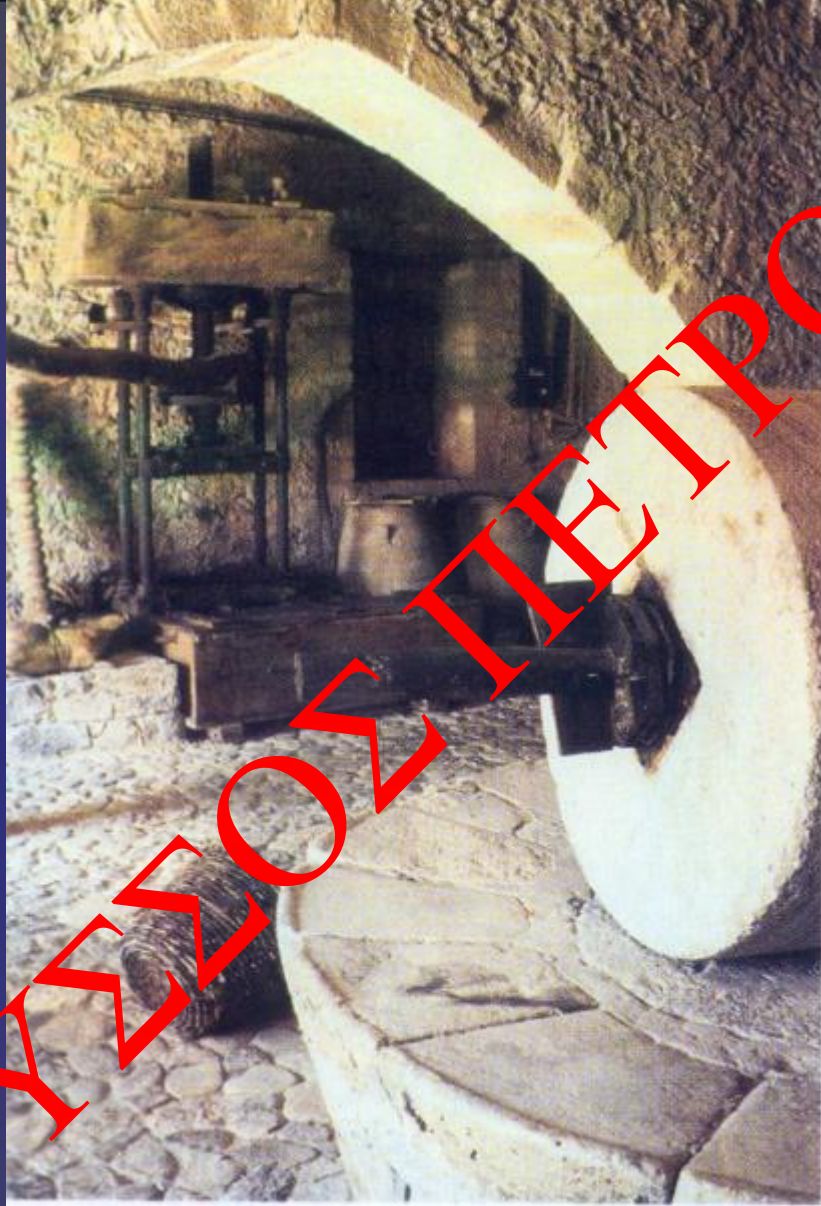
- Η ελιά είναι για μας τους Έλληνες σύμβολο της σοφίας, της γαλήνης, της ειρήνης, του πολιτισμού και της γονιμότητας
- Οι μεσολαβητές σε όλο τον κόσμο, λέγεται ότι φέρουν «κλάδο ελιάς»
- *Η ελιά υπάρχει στις όψεις διαφόρων νομισμάτων όλων των εποχών*
- Η ελιά σαν μακρόβιο και αιωνόβιο δένδρο μπορεί να μας ταξιδέψει στα βάθη των αιώνων, από την προϊστορική εποχή μέχρι τη νεότερη και τις μέρες μας



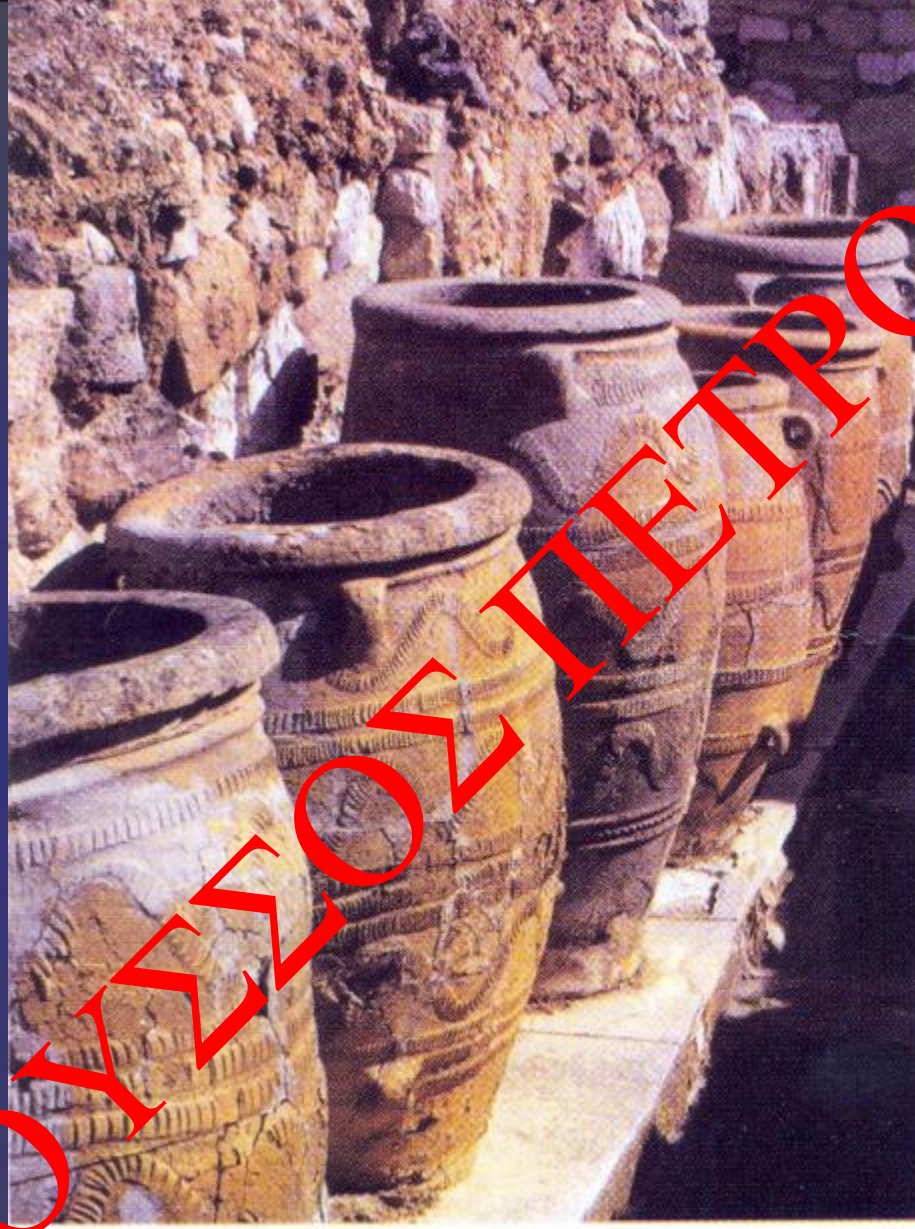
Τοιχογραφία με παραστάσεις ελιάς από το μινωϊκό ανάκτορο της Κνωσσοῦ (2000-1500 π.χ.)



Τρόπος συλλογής της ελιάς στην αρχαιότητα
Παράσταση σε αμφορέα του 6^{ου} π.χ. Αιώνα
(Βρετανικό Μουσείο)



**Λιθινο πιεστήριο του ελαιοκάρπου για
παραγωγή λαδιού στη Μινωϊκή εποχή**



Πηλινα πιθάρια των αποθηκών του
μινωϊκού ανακτόρου στην Κνωσό

Η ελιά σαν αιωνόβιο δένδρο

- Η ικανότητα της ελιάς να επιβιώνει για αιώνες
- Το γεγονός αυτό περιγράφει με πολύ γλαφυρό τρόπο η συγγραφέας Τατιάνα Σταύρου. «Όλα τα δένδρα αριθμούν την ηλικίαν των με δεκαετηρίδας, με αιώνας έστω, η ελιά την αριθμεί με χιλιετηρίδας.»
- Αιωνόβια δένδρα ελιάς που αποτελούν και **πολιτιστική κληρονομιά** μας υπάρχουν σε πολλές περιοχές της Ελλάδας εκτός της Αττικής όπως στην Κρήτη, τη Μεσσηνία, την Κέρκυρα, την Κοννούρια και άλλες.
- Ο Γεννάδιος αναφέρει χαρακτηριστικά: «Όχι μόνο στον γύρω από την Αθήνα Ελαιώνα αλλά και σε άλλους στην υπόλοιπη Ελλάδα...συναντάμε δένδρα των οποίων οι κορμοί πρέπει να αριθμούν πολλών αιώνων ζωή».



Αιωνόβια ελιά στην Ίερά οδό



Αιωνόβια ελιά στην Αττική,
ποικιλία *‘Βασιλικάδα’*
(Μουσείο Νάσιουτζικ)



Αιωνόβια ελιά, ποικιλία 'Μαστοειδής' στη
θέση Άγιος Γεώργιος στο Ανισαράκι της
Καντάνου Χανίων (περίμετρος κορμού 12,5 μ)



Ελιά Βούβων (Κρήτη)

Περίμετρος βάσης κορμού=12,55μ

Περίμετρος κορμού σε ύψος 0,9μ=8,05μ



Το μυθικό δένδρο της «Καλαμών»

Ηλικία: >1000 ετών, διάμετρος κορμού: 3 m,
περίμετρος: 9 m και ύψος 14 m





Ιστορία και καταγωγή της ελιάς

- ❖ **Βοτανικά** η ήμερη ελιά (*Olea europea*) προήλθε είτε από την άγρια ελιά (*Olea silvestris*) είτε από τη Χρυσόφυλλο (*Olea chrysophylla*)
- ❖ **Δεν υπάρχει ομοφωνία των επιστημόνων** για το τόπο ή τη χώρα καταγωγής της ελιάς
- ❖ Από φύλλα ελιάς που χρονολογούνται από την ‘**ολιγόκαινο περίοδο**’ συνάγεται ότι η ελιά υπήρχε πολλά χρόνια πριν την εμφάνιση του ανθρώπου
- ❖ Απολιθωμένα φύλλα ελιάς βρέθηκαν στη **Σαντορίνη και Νίσυρο** ηλικίας **50.000-60.000** χρόνων

Ιστορία και καταγωγή της ελιάς

- ❖ Απολιθωμένα φύλλα ελιάς βρέθηκαν στη Σαντορόνη και Νίσυρο ηλικίας 50.000-60.000 χρόνων
- ❖ Γυρεόκοκκοι ελιάς βρέθηκαν στην Ήπειρο (6000 π.χ.)
- ❖ Ο Trump (1980) γράφει ότι η πιο παλιά αναφορά για την καλλιέργεια της ελιάς στον πλανήτη μας είναι στο χωριό Φυλιά της Κύπρου το 4800 π.χ.
- Στη Νάξο υπάρχουν δένδρα τα οποία φαίνεται να είναι 5000 ετών
- Στην Αίγινα υπάρχει περιοχή «Αρχαίος Ελαιώνας»

Ιστορία και καταγωγή της ελιάς

- Η χρονολόγηση της ελιάς πολύ δύσκολη
 - Κάνει κουφάλες το δένδρο
 - Δεν υπάρχει το παλιό ξύλο
 - Παρουσιάζει συνεχόμενους δακτύλιους
 - Επίδραση περιβαλλοντικών και καλλιεργητικών τεχνικών και γενετικού υλικού όταν χρησιμοποιούμε απλές μεθόδους

Ιστορία και καταγωγή της ελιάς

- ❖ **Ο De Condolle (1880)** υποστηρίζει ότι κατάγεται από τα παράλια της **Μικράς Ασίας ή τη Συρία** και ότι ήταν γνωστή από το **4000 π.χ.**
- ❖ **Στην Κρήτη** ευρήματα της **προϊστορικής εποχής** δείχνουν πως στη νεολιθική περίοδο (**3500 π.χ.**) η καλλιέργεια της ελιάς ήταν γνωστή.
- ❖ **Ο Αναγνωστόπουλος (1951)** υποστηρίζει σαν πιθανή καταγωγή **την Κρήτη (Ευρώματα Μινωϊκής εποχής)**
- ❖ Άλλοι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι πατρίδα της ελιάς είναι η **Αφρική (Αίγυπτος ή Αβησσυνία)**
- ❖ Νεότερες έρευνες που στηρίζονται σε μελέτες του γενετικού υλικού δείχνουν σαν πιθανή καταγωγή της **την Παλαιστίνη**

Προέλευση και εξάπλωση

- Η ελιά διασώθηκε από την τελευταία περίοδο των παγετώνων σε δύο περιοχές καταφύγια:
 - στη Συρία (Μέση Ανατολή)
 - Βορειοδυτική Αφρική και ειδικότερα Μαρόκο και Αλγερία
- Υπήρχαν ελιές σε άγρια μορφή στην περιοχή του Αιγαίου Πελάγους πριν από 50.000 χρόνια



Απολιθωμένα φύλλα ελιάς που βρέθηκαν μέσα σε
ηφαιστειακή στάχτη στη Σαντορίνη

Προέλευση και εξάπλωση

- Απολιθωμένα φύλλα ηλικίας 30.000-35.000 χρόνων βρέθηκαν στη Νίσυρο.
- Μεταφέρθηκε από την Ανατολική Μεσόγειο και τη μέση Ανατολή → Κρήτη και Νότια Ελλάδα
- Με τους Έλληνες εποίκους μεταφέρθηκε στη Σικελία και στη Νότια Ιταλία (Καλαυρία, Απουλία κλπ.)
- Με τη Ρωμαϊκή επέκταση → κεντρική και δυτική λεκάνη της Μεσογείου και κυρίως στην Ιβηρική χερσόνησο και στη Βόρεια Αφρική.

Προέλευση και εξάπλωση

- Καλλιέργεια ελιάς δεν εισήχθη στην Ελλάδα από τη Μέση Ανατολή αλλά εξελίχθηκε παράλληλα και αυτόνομα στον ελλαδικό χώρο καθώς η ελληνική ονομασία 'ελαία' δεν έχει καμία ετυμολογική σχέση με την εβραϊκή ή αιγυπτιακή ονομασία.
- Ηρόδοτος → θεά Αθηνά
- Κέκροπας από την Αίγυπτο 1557 π.Χ.
- Πίνδαρος → Ηρακλής από τον ποταμό Ίστρο
- Ελλαδικός χώρος το κατάλληλο κλίμα και περιβάλλον για την ανάπτυξη της ελιάς.

Προέλευση και εξάπλωση

- Τους τελευταίους 4 αιώνες η καλλιέργεια της ελιάς επεκτάθηκε:
 - Αμερική (Η.Π.Α., Μεξικό, Χιλή, Περού, Αργεντινή)
 - Ωκεανία (Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία)
 - Νότια Αφρική
- Μέσα του 20^ο αιώνα δοκιμάζεται:
 - Πακιστάν, Αφγανιστάν, Βόρεια Ινδία, Νεπάλ
 - Βιερνά, Κίνα, Ιαπωνία, Νότια Κορέα, Μαδαγασκάρη

Προέλευση και εξάπλωση

- Καλλιεργείται σε όλες τις ηπείρους εκτός της Ανταρκτικής.
- Το βορειότερο φυσικό όριο καλλιέργειας είναι οι περιοχές της Μαριούπολης και της Γιάλτας στη χερσόνησο της Κριμαίας.
- Ανατολικά ως φυσικό όριο θεωρείται το βορειο-κεντρικό Ιράν και ειδικότερα οι περιοχές γύρω από την Κασπία θάλασσα που δέχονται πολλές βροχοπτώσεις.

Οικονομική σημασία και σύγχρονες τάσεις της ελαιοκαλλιέργειας στην Ελλάδα

- Η μεγάλη σημασία της ελαιοκαλλιέργειας για τη χώρα μας συνίσταται:
 - Στα πολύτιμα και υψηλής θρεπτικής αξίας κύρια προϊόντα της για τον άνθρωπο
 - Τη συμβολή της στην οικονομία της χώρας μας αλλά και
 - Στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας και του φυσικού περιβάλλοντός της.
 - Στην προσαρμοστικότητα στα διάφορα περιβάλλοντα
- *Η χρησιμότητα της ελαιοκαλλιέργειας φαίνεται από τα πολλά και πολύτιμα προϊόντα*

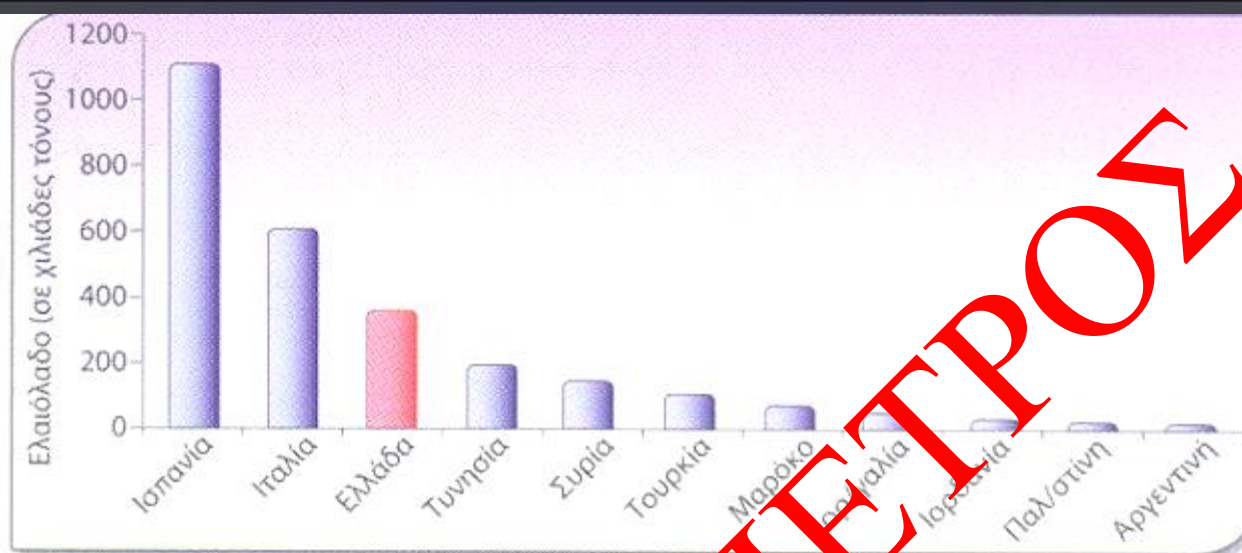
Προϊόντα ελαιοκαλλιέργειας

- *Κύρια προϊόντα*

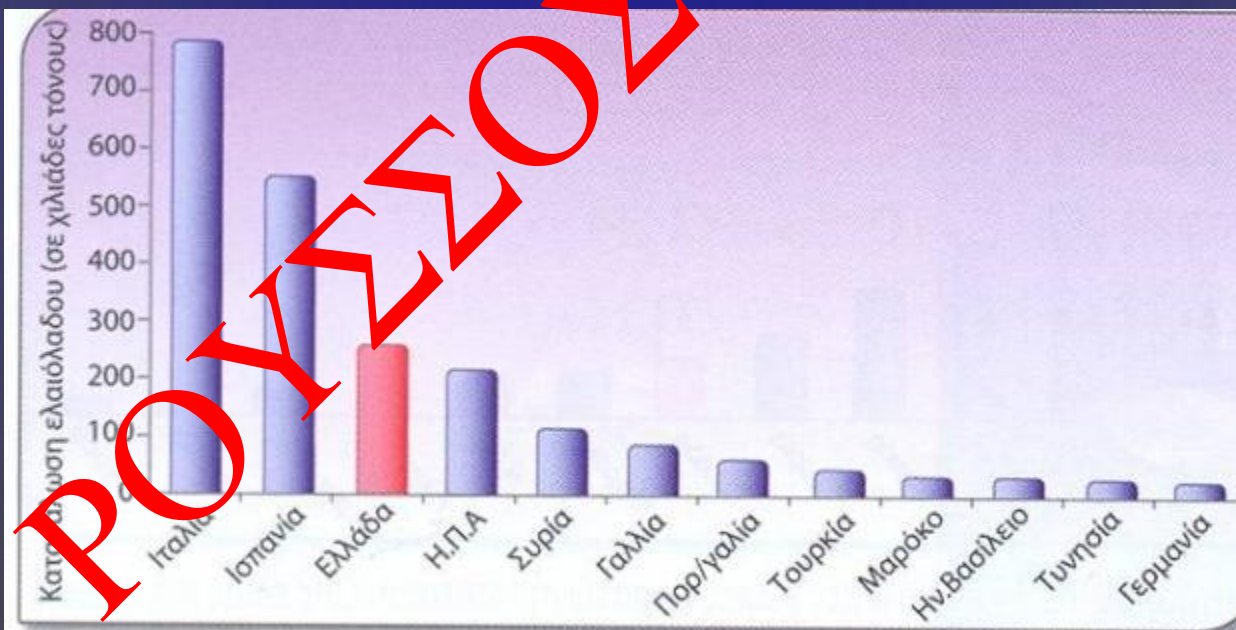
- Ελαιόλαδο
- Βρώσιμες ελιές
- Πυρηνέλαιο

- *Παραπροϊόντα*

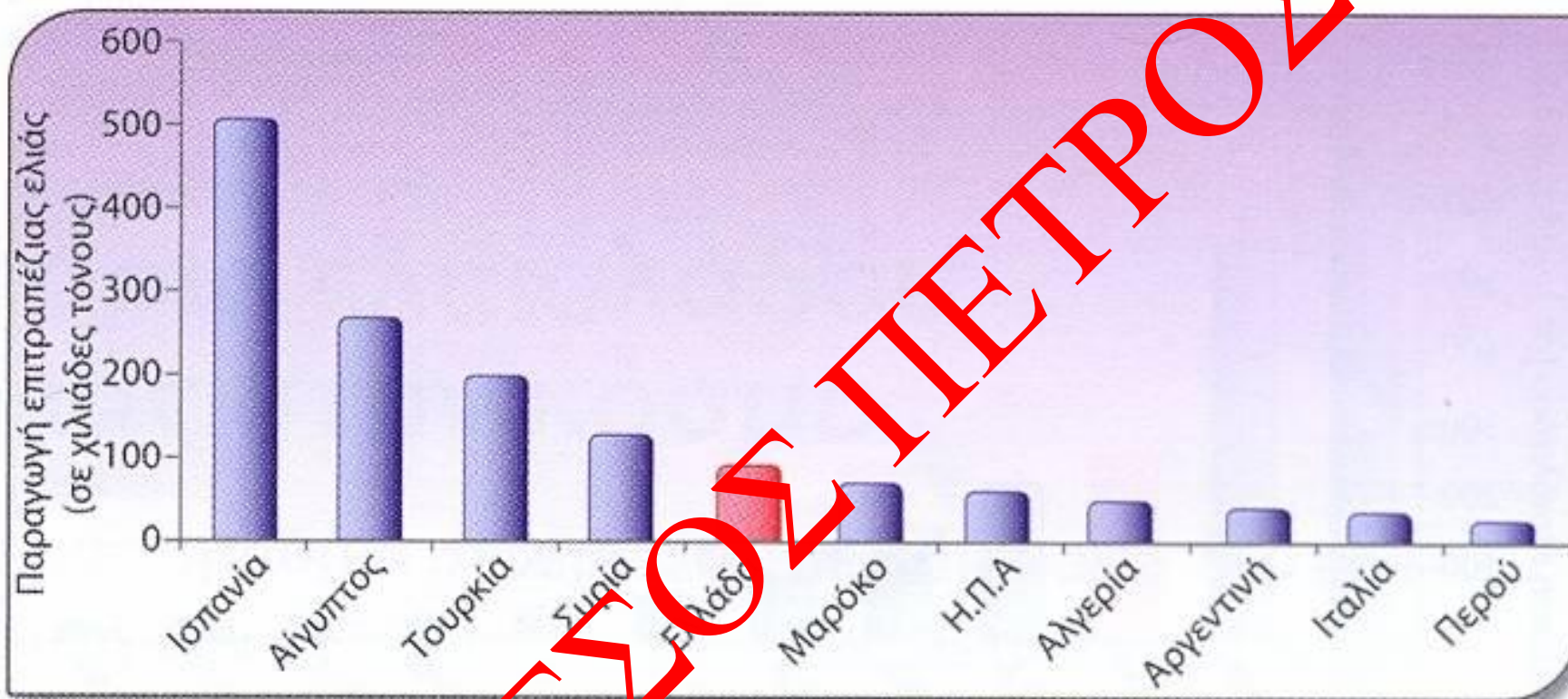
- Ελαιοπυρήνας
- Ευλεία
- Υγρά απόβλητα ελαιοτριβείων
- Φύλλα και υλικά κλαδέματος κ.ά.



Διάγραμμα 3. Οι κυριότερες ελαιοπαραγωγικές χώρες του κόσμου και η μέση ετήσια ελαιοπαραγωγή τους (μ.ό. 2000/01-2007/08, στοιχεία του IOC).



Διάγραμμα 4. Οι χώρες με τη μεγαλύτερη κατανάλωση ελαιολάδου.



Διάγραμμα 10. Οι κυριότερες χώρες παραγωγής επιτραπέζιας ελιάς και η μέση ετήσια παραγωγή τους (μ.ο. 200/01-2007/08).

**ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ
ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ '15-'16 (ΤΟΝΟΙ)**



**ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ
(2017-2018)**

3.271.000

ΤΟΝΟΙ

+27% 

ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΣΤΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

WHAT EACH COUNTRY LEADS THE WORLD IN



Περιφέρειες παραγωγής επιτραπέζιων ποικιλιών ελιάς

Χαλκιδική

τάση	
τόνοι	123.000
παραγωγοί	13.000+
δέντρα	10.000.000

Καλαμάτα (Καλαμών)

τάση	
τόνοι	70.000
παραγωγοί	13.500+
δέντρα	10.000.000

Πράσινες (Χαλκιδική, Κονσερβολιά)

Καλαμάτα (Καλαμών)

Μαύρες (Κονσερβολιά)

Κονσερβολιά

τάση	
τόνοι	77 .000
παραγωγοί	34.500+
δέντρα	20.000.000

Άλλες

τάση	
τόνοι	6.000
παραγωγοί	1000+
δέντρα	1.000.000

ΡΟΓΑΣΤΟΣ ΠΕΤΡΟΣ

Συμπεράσματα

- Η Ελλάδα και η Ισπανία συνήθως εμφανίζουν πλεόνασμα ελαιολάδου ενώ αντίθετα η Ιταλία μεγάλα ελλείμματα.
- Ο ανταγωνισμός για το εμπόριο του ελαιολάδου εντοπίζεται κύρια μεταξύ των πλεονασματικών χωρών Ελλάδας και Ισπανίας και φυσικά άλλων παραγωγικών χωρών εντός και εκτός της Ε.Ε.
- Το μέρισμα του 9% της κατανάλωσης των μη παραγωγικών χωρών της Ε.Ε. αλλά και άλλων ελλειμματικών χωρών όπως η Ιταλία αποτελούν τον χώρο του ανταγωνισμού μεταξύ των παραγωγικών χωρών

Συμπεράσματα

- Η Ελλάδα κατέχει σημαντική θέση στην παραγωγή ελαιολάδου όχι μόνο στην Ε.Ε. αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο γενικότερα.
- Είχε σταθερά αυξανόμενο ρυθμό και το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης των καλλιεργούμενων εκτάσεων ελιάς.
- Όλα τα προϊόντα και παραπροϊόντα της ελιάς είναι αξιόλογα και αξιοποιούνται
- Ειδική αναφορά όμως θα γίνει για τα υγρά απόβλητα των ελαιοτριβείων (λιόζωμα).
- Το 98% των καλλιεργούμενων εκτάσεων με ελιές καλύπτεται από τις χώρες της Μεσογείου, όμως βαίνει μειούμενο.

Η ελαιοκαλλιέργεια στην Ελλάδα

- Το 2010, υπολογίζονται σε 146,6 εκατ. δένδρα, 126 για λάδι και 20.6 για βρώσιμες τον ίδιο χρόνο ή
- 9,6 εκατ. στρεμ. (8,4 για λάδι και 1,2 για βρώσιμες ελιές)
- Η καλλιέργεια της ελιάς στην Ελλάδα αντιπροσωπεύει:
 - το 21-23% του συνόλου των καλλιεργούμενων εκτάσεων
 - το 75% των εκτάσεων των κανονικών δενδρώων
 - το 60% των καλλιεργούμενων δένδρων

- Το 98% των εξαγωγών του λαδιού απορροφάται από την Ε.Ε.
- Οι εξαγωγές βρώσιμων ελιών κυμαίνονται από 40 έως 50 χιλιάδες τόνους/χρόνο
- Σήμερα είναι πολύ μεγαλύτερο το ποσό (168.000 τόνοι) ανήλθαν το 2015 (βλέπε επόμενο πίνακα)
- Η φετινή παραγωγή ελαιολάδου (2018) ανέρχεται κοντά στους 280.000 τόνους - εξαγωγές στους 30.000 με 35.000 τόνους (Σύνδεσμος Βιομηχανιών και Τυποποιητών Ελαιολάδου)

Εισαγωγείς Ελαιολάδου

Κατάταξη 2015	Χώρες	2013		2014		2015		Μερίδια αγοράς σε όρους αξίας 2015
		Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	
1	Ιταλία	457.668	1.187.439€	629.208	1.465.968€	549.507	1.803.896€	26,3%
2	Η.Π.Α.	280.650	847.510€	297.410	853.179€	299.002	1.106.370€	16,1%
3	Ισπανία	117.171	273.095€	58.325	126.553€	187.761	558.866€	8,2%
4	Γαλλία	113.572	355.317€	115.292	304.291€	113.953	438.109€	6,4%
5	Πορτογαλία	113.152	284.058€	104.769	230.510€	102.284	308.197€	4,5%
6	Γερμανία	67.540	239.118€	70.511	239.708€	68.484	281.349€	4,1%
7	Ιαπωνία	51.149	206.661€	54.934	207.378€	57.181	267.686€	3,9%
8	Βραζιλία	71.323	284.004€	73.270	265.936€	56.726	247.426€	3,6%
9	Ηνωμένο Βασίλειο	63.644	180.986€	55.911	177.175€	70.512	243.019€	3,5%
10	Καναδάς	36.288	123.361€	41.429	131.420€	36.668	147.633€	2,2%
53	Ελλάδα	3.985	9.027€	15.123	33.222€	3.821	7.710€	0,1%
	ΣΥΝΟΛΟ	1.840.179	5.253.272€	1.986.483	5.378.737€	NA	6.851.338€	100%

(πηγή: <http://trademap.org/>)

Εξαγωγείς Ελαιολάδου

Κατάταξη 2015	Χώρες	2013		2014		2015		Μερίδια αγοράς σε όρους αξίας 2015
		Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	
1	Ισπανία	705.586	1.950.029€	1.112.682	2.724.188€	753.676	2.632.536€	40%
2	Ιταλία	344.623	1.295.781€	375.093	1.299.874€	321.122	1.442.167€	21,9%
3	Τυνησία	151.035	379.892€	81.856	214.931€	288.458	854.587€	13%
4	Ελλάδα	166.949	494.279€	73.819	260.235€	173.738	632.856€	9,6%
5	Πορτογαλία	104.731	340.846€	117.685	373.615€	123.574	436.717€	6,6%
6	Αργεντινή	22.209	58.754€	12.469	32.928€	30.741	101.299€	1,5%
7	Μαρόκο	6.231	16.530€	12.490	29.977€	23.669	68.169€	1,0%
8	Χιλή	9.879	35.301€	9.547	31.366€	14.548	54.308€	0,8%
9	Τουρκία	92.094	221.739€	22.672	66.090€	12.831	54.081€	0,8%
10	Γαλλία	6.234	32.258€	6.958	38.486€	10.788	50.810€	0,8%
	...							
	Σύνολο	1.650.289	5.038.404€	1.905.883	5.286.038€	1.820.132	6.575.197€	100%

(πηγή: <http://trademap.org/>)

Εξαγωγές ελαιολάδου και επιτραπέζιων ελιών

	2014 (λάδι)	2014 (ελιές)	2015 (λάδι)	2015 (ελιές)
Ποσότητα (τόνοι)	88260	129000	203000	168000
Αξία (Ευρώ)	279000	347000	673000	396000
Συνολική αξία (Ευρώ)		626000		1070000

Παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς

Έτοιμο μεταποιημένο προϊόν



ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ	ΜΑΡΚΑ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑΣ ΕΛΙΑΣ	ΤΥΠΟΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ	ΤΙΜΗ(\$)/ΚΙΛΟ*	ΤΙΜΗ(€)/ΚΙΛΟ**
GIANT	Peloponnese Kalamata Olives Pitted All Natural	Γυάλινη	18,69	15,03
	Imported Green Olives Krinos	Γυάλινη	15,52	12,48
	Olives Oil Cured, Cento	Γυάλινη	20,10	16,16
	Kalamata Olives Pitted Mediterranean Organic	Γυάλινη	23,63	19,00
	Ripe Black Pearls Olives Large Pitted Musco Family Olive Co.	Κονσέρβα	13,05	10,49
	Ripe Black Olives Extra Large Pitted Giant	Κονσέρβα	9,52	7,66
SAFEWAY	Manzanilla Spanish Olives Goya	Γυάλινη	8,60	7,09
	Pitted Greek Kalamata Olives Mezzetta	Γυάλινη	19,27	23,54
	Pitted Greek Kalamata Olives Peloponnese Gourmet	Γυάλινη	43,38	34,88
	Olives Sliced Ripe Signature Kitchens	Κονσέρβα	14,11	11,35
	Olives Extra Large Pitted Ripe Sun of Italy	Κονσέρβα	24,33	19,56
	Pitted California Olives Extra Large Ripe Lindsay	Κονσέρβα	5,99	4,82
WALMART	Pitted Greek Kalamata Olives Mezzetta	Γυάλινη	14,78	11,88
	Whole Spanish Queen Olives Maria	Γυάλινη	12,71	10,22
	Large Pitted California Type Olives Pearls	Κονσέρβα	10,58	8,51
	Pitted Black Olives, Large Great Value	Κονσέρβα	7,41	5,96

*Ο υπολογισμός της τιμής έγινε από το Γραφείο ΟΕΥ της Ουάσιγκτων.

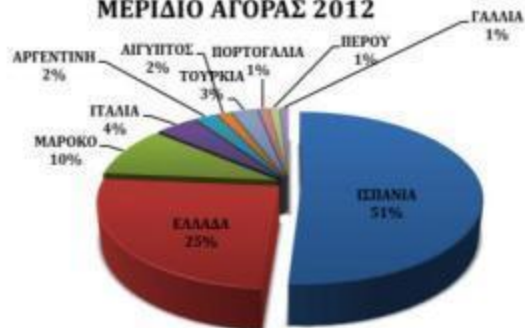
** Τιμή σε ευρώ με βάση την ισοτιμία ευρώ-δολλαρίου 26/1/2018

Τιμές συσκευασμένων
ελιών στις ΗΠΑ το
2018

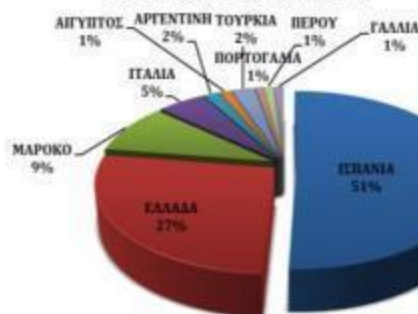
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΩΝ ΕΛΙΩΝ ΣΤΙΣ ΗΠΑ - HTS-200570 (Σε 1.000 Δολάρια)

ΧΩΡΑ	2012	2013	2014	2015	2016	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2015-2016	2017 Ιαν.-Νοεμ.
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	0	30	0	6	40	558,00%	N/A
ΚΡΟΑΤΙΑ	0	0	7	0	143	N/A	185
ΚΥΠΡΟΣ	6	115	115	71	0	-100,00%	10
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	5.417	4.638	3.534	4.691	5.379	14,70%	6441
ΓΑΛΛΙΑ	3.628	3.992	4.391	2.886	2.561	-11,30%	2471
ΓΕΩΡΓΙΑ	0	0	0	39	0	-100,00%	N/A
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	97	5	4	0	0	N/A	41
ΕΛΛΑΔΑ	93.943	101.817	115.110	118.738	121.815	2,60%	132.153
ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ	81	61	112	68	0	-100,00%	N/A
ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ	3	15	38	15	63	309,70%	N/A
ΙΝΔΙΑ	4	0	0	0	0	N/A	N/A

ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ 2012



ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ 2013



ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ 2014



ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ 2015



ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ 2016



ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ 2017
(ΙΑΝ-ΝΟΕ)



Εξαγωγές στις ΗΠΑ

Συμπεράσματα

- Συμμετοχή του ελαιόλαδου στις ελληνικές εξαγωγές
 - Τη δεκαετία 1990-99 το σύνολο της αγροτικής παραγωγής συμμετείχε κατά 25-33% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών.
 - Το ελαιόλαδο τα τελευταία χρόνια είναι πολύ υψηλά σε αξία, εξαγωγίμο προϊόν (παλαιότερα ήταν 1^ο τώρα έρχεται αμέσως μετά τα ψάρια).

Τα κυριότερα προβλήματα της ελαιοκαλλιέργειας στην Ελλάδα

- Οι χαμηλές τιμές των προϊόντων
- Η μη καλή οργάνωση της τυποποίησης και εμπορίας
- Η μη εκμηχάνιση της συλλογής που διατηρεί το υψηλό κόστος καλλιέργειας
- Το μικρό μέγεθος των ελαιώνων και ο πολυτεμαχισμός
- Ο μεγάλος ανταγωνισμός από την Ισπανία

Τα κυριότερα προβλήματα των παραδοσιακών ελαιώνων στην Ελλάδα

- Η έντονη παρενιαυτοφορία
- Η σχετικά μεγάλη ηλικία των δένδρων
- Το φτωχό γενικά έδαφος καλλιέργειας
- Η μικρή πυκνότητα φύτευσης
- Το υψηλό κόστος καλλιέργειας
- Χαμηλή παραγωγικότητα

Μέγεθος Ελληνικών Ελαιώνων

Μέγεθος ελαιώνων (εκτάρια)	Ποσοστό%
1,0 - 2,99	61,1
3,0 - 4,99	18,8
5,0 - 9,99	15,1
10,0 - 19,9	4,2
>20,0	0,8

ΒΟΤΑΝΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ-ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΦΙΑ

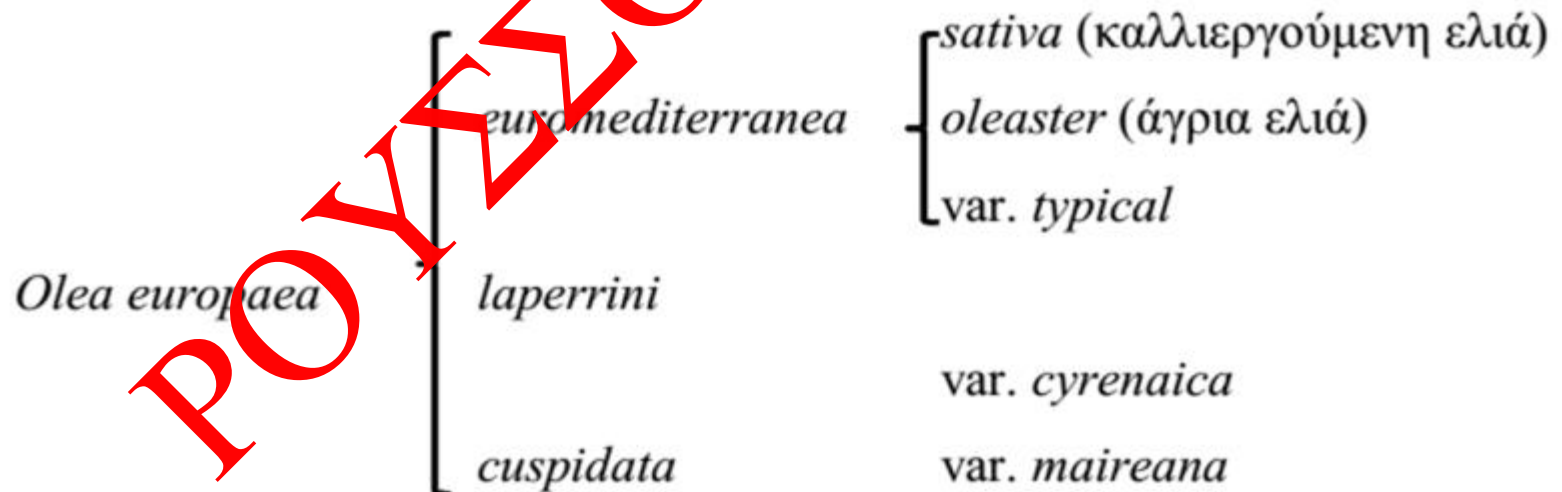
Τάξη	Οικογένεια	Γένος	Είδος
Contortae	Oleaceae	olea	europea

Αριθμός χρωματοσωμάτων $n=23$ Η οικογένεια **Oleaceae** περιλαμβάνει 25 ή κατά νεότερες πληροφορίες 30-35 γένη, μεταξύ αυτών τα παρακάτω πιο σημαντικά:

- *Syringa, Forsythia, Ligustrum,*
- *Fraxinus, Jasminum, Phylirea*
- *Το γένος Olea περιλαμβάνει 35 είδη*

Βοτανική ταξινόμηση

- Το είδος *O. europaea* L. διαιρείται:
 - **Δασική ή άγρια ελιά:** *O. europaea* L. subsp. *oleaster* Hoffman & Link ή *O. europaea* L. var. *sylvestris* Rouy αλλά και
 - **Άγρια ελιά** – μακριά από άλλες καλλιεργούμενες ελιές και επιδράσεις του ανθρώπου
 - **Δασική ελιά** – σπορόφυτα άμεσα ή έμμεσα από καλλιεργούμενες ελιές (στα βουνά κυρίως ως αυτοφυείς)
 - **Καλλιεργούμενη ελιά:** *O. europaea* L. subsp. *sativa* Hoffman & Link



Βοτανική ταξινόμηση

- Μπορούμε να πούμε ότι
 - Άγρια ελιά είναι αυτή η οποία σε καμία περίπτωση μετά από αυτογονιμοποίηση δε θα δώσει απογόνους οι οποίοι θα παράξουν ελιές μεγάλου μεγέθους (επιτραπέζιες) ή υψηλής περιεκτικότητας σε ελαιόλαδο (ελαιοποιήσιμες)

Europe	Asia	Africa	America	Oceania
<i>O. europaea</i>	<i>O. europaea</i>	<i>O. europaea</i>	<i>O. americana</i>	<i>O. apetala</i>
	<i>O. microcarpa</i>	<i>O. chrysophylla</i>	<i>O. floribunda</i>	<i>O. paniculata</i>
	<i>O. maritima</i>	<i>O. laurifolia</i>		
	<i>O. passiflora</i>	<i>O. verrucosa</i>		
	<i>O. heymana</i>	<i>O. branchybotris</i>		
	<i>O. attenuata</i>	<i>O. capensis</i>		
	<i>O. dentata</i>	<i>O. faveolata</i>		
	<i>O. lindley</i>	<i>O. concolor</i>		
	<i>O. salicifolia</i>	<i>O. exaespata</i>		
	<i>O. dioica</i>	<i>O. humilis</i>		
	<i>O. cuspidata</i>	<i>O. obtusifolia</i>		
	<i>O. compacta</i>	<i>O. lancea</i>		
	<i>O. roxburghiana</i>			
	<i>O. glandulifera</i>			
	<i>O. acuminata</i>			
	<i>O. longitoma</i>			

ΒΟΤΑΝΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ-ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΦΙΑ

- **Laperrini** (Δυτική Αφρική, Λιβύη, κ.α. μέχρι 2700μ υψόμετρο)
- **Cuspidata** (Β.Δ. Ιμαλάια και μέχρι το Αφγανιστάν)
- **Olea chrysophylla** Το είδος αυτό απαντά σε υψόμετρο 1000-1300 μέτρα στα Ιμαλάια, Αραβία κ.λ.π. χώρες.
- Η Χρυσόφυλλος θεωρείται πρόδρομος της Ευρωπαϊκής ελιάς

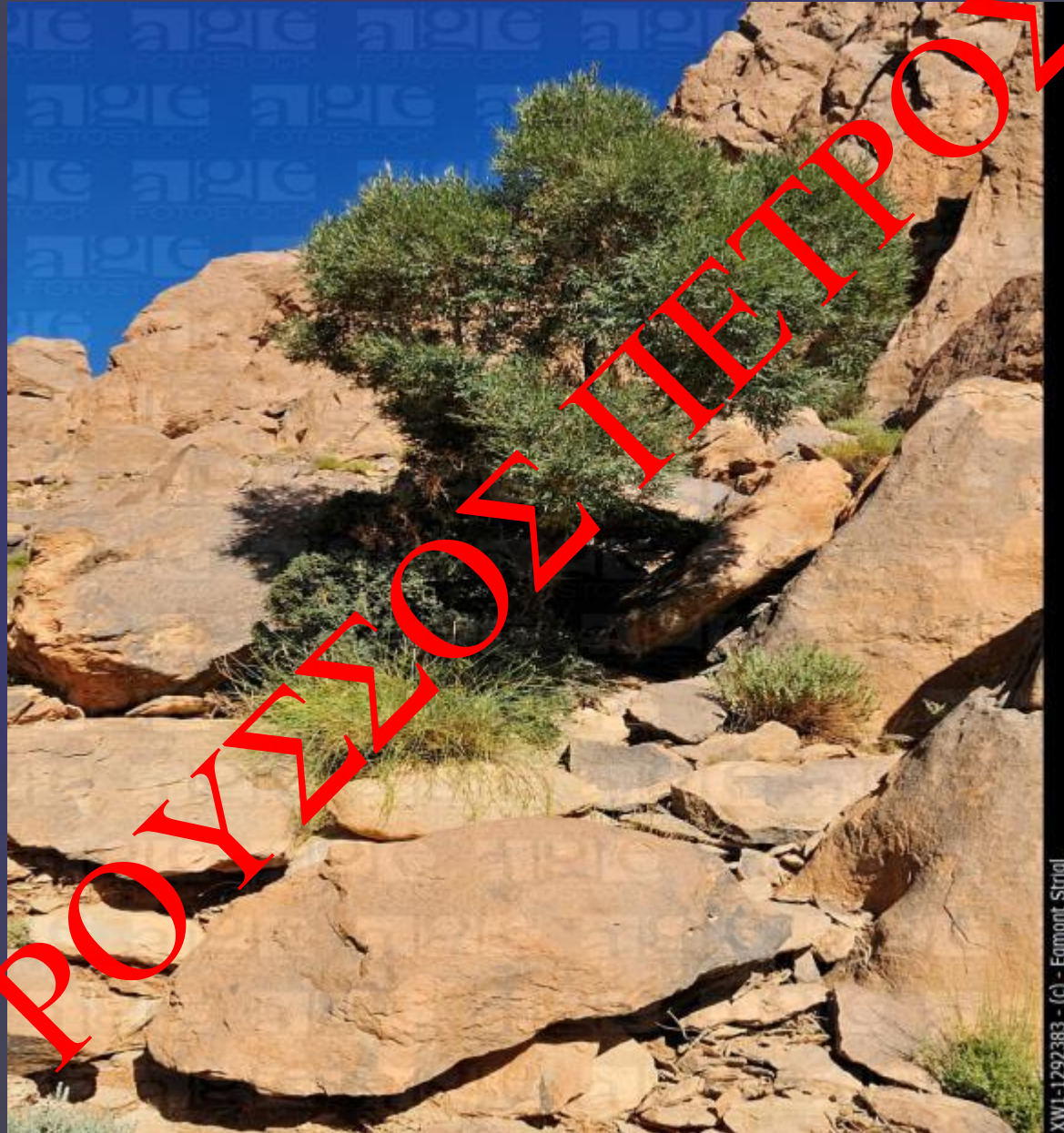
O. chrysophylla ή *O. africana*



O. cuspidata ή *O. ferruginea*



O. lapperini





Olea chrysophylla, Χρυσόφυλλος

ΡΟΥΣΣΟΝ ΠΕΤΡΟΣ



Ήμερη ελιά (ποικιλία
Κορωνέικη)



Oleaster, Άγριες ελιές (θάμνοι)



ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- Περιγραφή του δένδρου

- μέγεθος δένδρου
- φύλλα
- βραχίονες-βλαστοί
- κορμός
- σφαιροβλάστες ή γόγγροι
- ριζικό σύστημα μέχρι 30-40 χρόνο αναπτύσσεται κάθετα ανεξαρτήτως του τρόπου πολλαπλασιασμού

ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- Το βάθος ριζικού συστήματος επηρεάζεται από:
 - Έδαφος, βαρύ αργιλλώδες - μικρό βάθος (επιφανειακό)
 - έδαφος ελαφρύ, αμμώδες-βαθύ ριζικό σύστημα (μέχρι και 6-12 μέτρα)
 - Η περιεχόμενη υγρασία και ο αερισμός του εδάφους
 - Το ύψος των βροχών
 - Η ποικιλία
- Όμως το βάθος του ενεργού ριζικού συστήματος δεν ξεπερνά τις περισσότερες φορές τα 20-70 εκ.





■ **Ριζικό σύστημα:**

- Σε εδάφη βαριά και κακοαεριζόμενα



ανάπτυξη κοντά στην επιφάνεια

(δεν ανέχεται κακό αερισμό εδάφους)

- Σε εδάφη αμμώδη και ελαφριά



ανάπτυξη σε μεγάλο βάθος και πλάτος

ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- **Κορμός**

- Κυλινδρικός και λείος στα νεαρά δένδρα, με εξογκώματα στα γηραιότερα
- Στα νεαρά δένδρα ομαλός, με ολγιό λείο και χρώματος τεφροπράσινου
- Στα μεγάλης ηλικίας ανώμαλος, με φλοιό ρυτιδωμένο, φελλοειδή και χρώματος τεφρού
- Στη Λιανολιά Κερκύρας σαπίσματα πάνω στον κορμό
- Τα εξογκώματα στον κορμό, λαιμό και ρίζα ονομάζονται σφαιροβλάστες ή γόγγροι (υπερπλασίες πλούσιες σε θρεπτικά στοιχεία και φυτορρυθμιστικές ουσίες)

- **Βλαστός**

- Βλαστοί με μακριά μεσογονάτια είναι πιο παραγωγικοί

- **ΠΡΟΣΟΧΗ!! ΔΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΕΝΔΡΟΥ!**

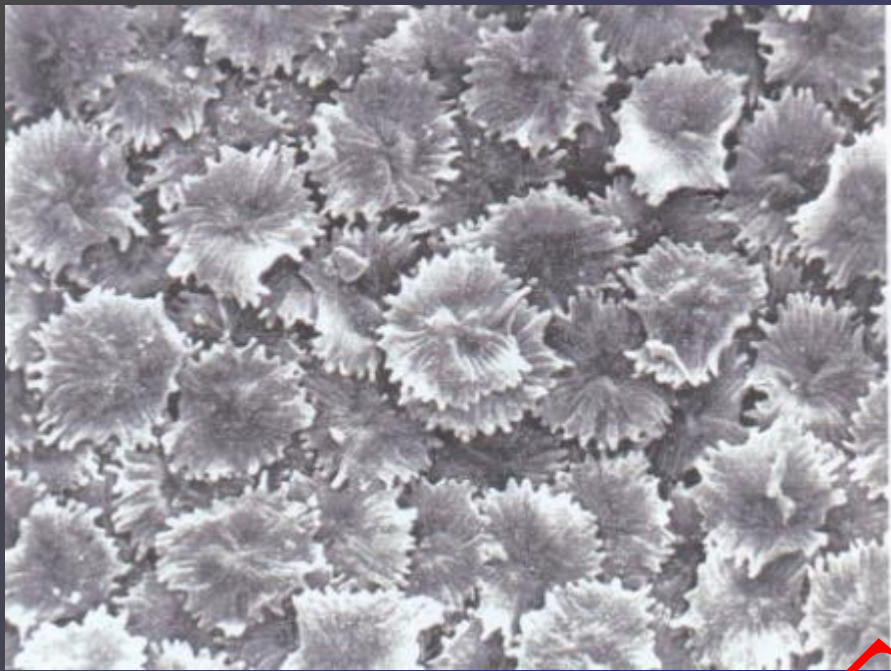
ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- **Σφαιροβλάστες** ή **γόγγροι** είναι εξογκώματα πάνω στον κορμό, στο λαιμό και στη ρίζα
- Υπερπλασίες πλούσιες σε θρεπτικά στοιχεία και ρυθμιστές αύξησης
- Χρησιμοποιούνται ως πολλαπλασιαστικό υλικό (κουτσουρακιά)

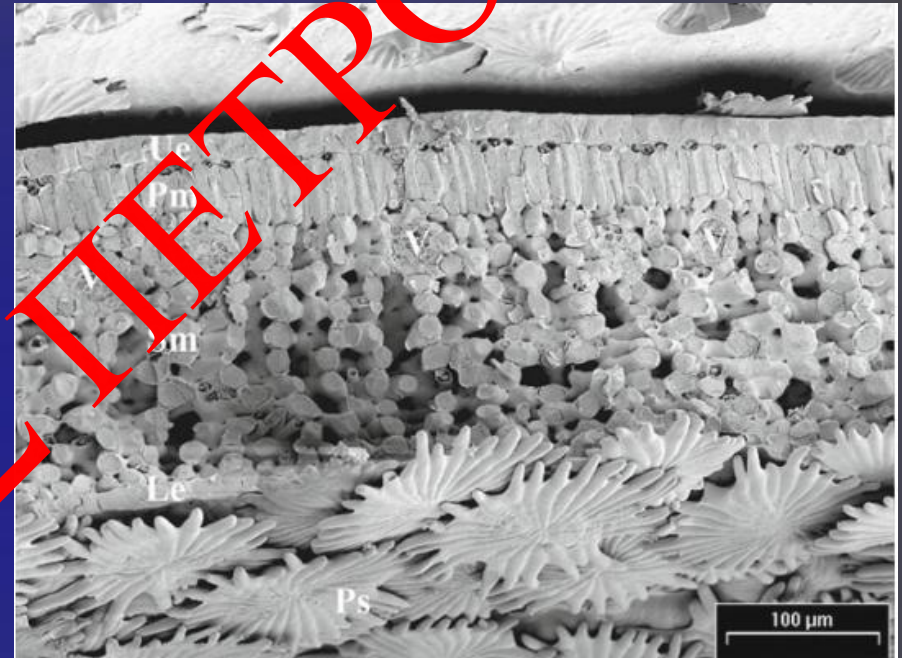


Φύλλα-οφθαλμοί

- Η ελιά είναι δένδρο αειθαλές, ανεμόφιλο.
 - διάρκεια ζωής φύλλων→ μέχρι 28 μήνες και η φυλλόπτωση συμβαίνει φυσιολογικά **την άνοιξη**.
 - ύπαρξη **χυτίνης** (άνω επιφάνεια)
 - **τρίχες** (κάτω επιφάνεια)→ **προστασία** από διαπνοή, **αντοχή στην ξηρασία**, προστασία από υπερβολή ακτινοβολία και έμμεσα του φωτοσυνθετικού συστήματος
 - **στομάτια** (κάτω επιφάνεια) πιθανή συσχέτιση με τη ξηρασία και αντοχή στο ψύχος (π.χ. Κιалаμών, Κορωνέϊκη)
 - **οφθαλμοί** (ξύλοφόροι, μικτοί)
 - τρόπος καρποφορίας - παρενιαυτοφορία
 - διαφοροποίηση οφθαλμών



Εικόνα 11.8. Αστεροειδείς τρίχες στην κάτω επιφάνεια των φύλλων της ελιάς.



РОКЕНКО ПЕТРОВ

21 7 2006

РОКЗОВ ПЕТРОВ

21 7 2006

ΚΑΡΠΟΦΟΡΙΑ ΕΛΙΑΣ

Είδη οφθαλμών

Ξυλοφόροι

- επάκρια
- πλάγια

Μικτοί

- πλάγια
- επάκρια (σπάνια)

Διάκριση οφθαλμών

- **Ξυλοφόροι:** Είναι μικρού μεγέθους κωνικοί
- **Μικτοί:** Έχουν αρχικά μικρό μέγεθος και δύσκολα ξεχωρίζουν από τους ξυλοφόρους. Από τέλη χειμώνα-αρχές άνοιξης αρχίζουν να φουσκώνουν και είναι μεγαλύτεροι από τους ξυλοφόρους
- Στην ελιά σε κάθε κόμβο υπάρχουν ένας έως δύο οφθαλμοί - αντικαταστάτης

РОККО ПЕТРОС



ΚΑΡΠΟΦΟΡΙΑ ΕΛΙΑΣ

- Είσοδος σε καρποφορία (ανάλογα με το τρόπο πολλαπλασιασμού, την ποικιλία και το σύστημα φύτευσης) – **Μπορεί και τον 1^ο χρόνο**
- Παραγωγική ζωή – **αιωνόβιο δένδρο !!!**
- **Παρενιαυτοφορία!!!**

ΚΑΡΠΟΦΟΡΙΑ ΕΛΙΑΣ

- **Παρενιαυτοφορία**

- Μερική
- Ολική

- **Ολική Παρενιαυτοφορία:** Είναι το φαινόμενο κατά το οποίο τη μια χρονιά το δένδρο έχει πλήρη καρποφορία και την επόμενη πλήρη ακαρπία
- **Μερική Παρενιαυτοφορία:** Είναι το φαινόμενο κατά το οποίο τη μια χρονιά το δένδρο έχει μια καλή αλλά όχι πλήρη καρποφορία (π.χ. 70 ή 80%) και την επόμενη μειωμένη καρποφορία (π.χ. 30 ή 40%)

ΚΑΡΠΟΦΟΡΙΑ ΕΛΙΑΣ - ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΦΘΑΛΜΩΝ

- **Ευλοφόρος** → επάκριο ή πλάγιο βλαστό ανάλογα με τη θέση του
- **Μικτός** → μικρό πλάγιο βλαστό με ή χωρίς φύλλα και στην κορυφή ταξιανθία με πολλά άνθη
- Από τις ταξικαρπίες αυτές προέρχονται ένας έως πολλοί καρποί
- **Μικρόκαρπες ποικιλίες** φέρουν δύο ή πολλούς καρπούς ανά ταξικαρπία (Κορωνέϊκη, Μαστοειδής κ.ά.)
- **Μεγαλόκαρπες ποικιλίες** φέρουν συνήθως ένα καρπό ανά ταξικαρπία
- Τρόπος καρποφορίας Η ελιά καρποφορεί σε βλαστό παρελθόντος έτους, στα πλάγια, από μικτούς οφθαλμούς